

Souhlas (přistejnění, adaequatio)

Odedávna, dokonce již od doby starých Řeků, se traduje pochybné pojetí jakéhosi souladu či souhlasu myšlení s věcí (jakožto myšlenou). Tam, kde myšlení s věcí (se skutečností) neladí či nesouhlasí, nejde o vědění, ale o pouhé domněnky, pokud nikoliv o čiré výmysly, o výtvořiny pouhé fantazie. Teprve když došlo (resp. postupně docházelo) k objevu „subjektu“ (jakožto non-objektu), dostalo se pojetí „subjektivity“ nejen zásadního zájmu, ale také četných pokusů o preciznější myšlenkové uchopení. Tak bylo možno onomu starému pojetí „shody“ dát nový výraz formulací, kde už vědomí nemuselo být identifikováno s domněním, zatímco vědění jediné bylo možno považovat za přímé nazírání pravdy (čili skutečnosti). Pěkný příklad nové formulace můžeme vidět na samém počátku Schellingova *Úvodu k Systému transcendentálního idealismu* (z r. 1800): „Alles Wissen beruht auf der Übereinstimmung eines Objektiven mit einem Subjektiven“. To je – nezávisle na dalších kontextech (od nichž odhlížíme) – skvělá příležitost (pro nás) k vyslovení prvních a základních výhrad vůči onomu pojetí „shody“ (adaequatio jakožto „přistejnění“), na kterém je pak postaveno samo chápání „pravdy“ v řeckém smyslu, tj. jakožto „neskrytosti“. Především subjektivitu nemůžeme chápat jako totožnou s vědomím (a myšlením), a už vůbec ji nemůžeme zaměňovat se subjektivností. Zejména pak nemůžeme připustit něco tak sporného, jako je ona podvojnost „objektivního“ a „subjektivního“ (a zcela musíme zavrhnout ztotožnění objektivní a přírody, to už je naprosto vedle). Hlavním problémem (závadou) je to, že subjektivní je ve „vědění“ („v tom, že vím“) s objektivním „sjednoceno“ (vereinigt), takže nelze říci, čemu můžeme přiřknout „prioritu“. Zde je další zakopaný pes: Schelling má za to, že tím, že chce tuto identitu prohlašovat (tvrdit, erklären), musel ji už předtím mít zrušenu. To je krok od „skutečnosti“ k „fenoménu“: subjektivita (ale také vědomí a myšlení) je vůbec možná pouze za předpokladu docela zvláštní jednoty „vnitřního“ a „vnějšího“, tj. subjektu. Tato zároveň jednota a zároveň podvojnost vyžaduje právě nový filosofický přístup, který se bude distancovat od tradičního zejména v tom, že také subjektivitu zahrne (z části) do oblasti objektivní; to, co tam zahrnout nelze, není subjektivnost, ale nepředmětnost („niternost“, „nitro“).

(Písek, 121222-1.)